

## SOCIJALNI ANGAŽMAN KRŠĆANA: NEKADA I DANAS

Đakovo je sa svojom visokoškolskom ustanovom u zadnjih gotovo dvjesto godina bilo kreativno i produktivno mjesto i podarilo hrvatskoj javnosti mnogo dobrih profesora, znanstvenika pa i rektora Zagrebačkog sveučilišta. Mi, kao sudionici života i povijesnog hoda ove visokoškolske institucije – danas Teologije u Đakovu, dužni smo proučavati naše prethodnike i nastavljati se na njihovo djelo. Naime, više je prvijenaca nastalo u Đakovu i želja nam je dostojno ih obilježiti, povezano približno s njihovim obljetnicama, i tako na njih podsjećati. To smo upravo učinili organizacijom međunarodnog znanstvenog simpozija *Socijalni angažman kršćana: nekada i danas*, održanog na Teologiji u Đakovu 5. lipnja 2002. godine povodom 120 godina od rođenja i 55 godina od smrti prof. dr. Vilka Anderlića (1882.-1957.), profesora na đakovačkoj Teologiji i pisca prve *Sociologije* na hrvatskom jeziku, tiskane 1912. godine te je ove godine 90 godina od njenog izlaženja.<sup>1</sup>

Znanstveni opus dr. Anderlića je bogat, opsežan i raznolik. Ipak, vidljivo je da se najviše bavio društvenim pitanjima i o njima nastojao progovoriti i širem sloju građanstva. Zato je i utemeljio vlastite novine. Zanimljive su njegove serije u *Narodnoj obrani*, objavljene 1927. godine, pod naslovom 'Nacrti za pučka predavanja'. U tim tekstovima možemo susresti različite teme poput Ratar na malom posjedu, Kućna industrija, Socijalizam i komunizam, itd.<sup>2</sup> Ovi nacrti za pučka predavanja podsjećaju nas na ono što se inače zove izgradnja odraslih i njihova trajna formacija, posebno u društvenim pitanjima. No, on se nije zadovoljavao samo pisanjem nego je svoje ideje stavljao i pred one koji su tada vodili društvo. Imao je, dakle, ambiciju utjecati na strukture vodstva u vidu promjena i poboljšanja. Ujedno on nikoga ne izostavlja iz obveze odgovornosti za društvena zbivanja.

Koliko je njegova *Sociologija* bila aktualna već u ono vrijeme ukazuje i naslov: *Žensko pitanje*.<sup>3</sup> Anderlić se, naime, već prije 90 godina sučeljuje s činjenicom promjene ženine uloge i, dosljedno, njezinoga novog mjesta u društvu, naravno u mjeri tadašnjeg vremena. Riječ «emancipacija žene» bila je, po njegovom mišljenju, već na samim počecima ideološki opterećena pa je i njegova rasprava u tom pravcu bitka. On misli da se ne smije zanemariti i tim

---

<sup>1</sup> V. ANDERLIĆ, *Sociologija*, Đakovo, 1912.

<sup>2</sup> Tako npr. u *Narodna obrana* 8 (1927), br.13, str. 1; br. 15, str. 1-2; br. 24, str. 1-2.

<sup>3</sup> V. ANDERLIĆ, *Nav. dj.*, str. 108-109.

promjenama naškoditi 'naravnom pozivu' žene te stoga i kaže: "Naravni poziv žene je poziv pomaganja mužu i majke obitelji, koji poziv je posvećen sakramentom i jedinstvom braka".<sup>4</sup> Inače u emancipaciji kao ideologiji Anderlič vidi opasnost za čvrstoću ženidbe te odmah neposredno nastavlja: "Kršćanstvo nipošto ne isključuje žene od samostalne privrede, uzdržavanja i dr. Naprotiv. Ono samo to traži, da se obzir uzme na moralni zakon, na naravni zakon, da se ne provredjuje moralni osjećaj i da se ne priječi ženu u savršenju njezinog naravnog zakona."<sup>5</sup> Anderlič, stoga, misli da će suvremena žena biti otuđena od obitelji, da će postati ropkinjom stjecanja i da neće moći izvršiti vlastito poslanje. "Prva je dakle dužnost – kako ističu zastupnici kršćanskog stanovišta u riješidbi ženskog pitanja – stvoriti takove društvene odnose, u kojima će se žena posvema moći posvetiti svome naravnome pozivu. A ako je žena ipak upućena na privredu, to neka joj se stvore takovi uvjeti, koji ne će povrjeđivati njezinu narav, koji će biti u skladu sa fizičkim i psihičkim sposobnostima žene."<sup>6</sup>

Nakon jednostoljetnog iskustva s emancipacijom i novim mjestom žene u društvu, možemo se složiti s Anderličem da je ipak uvelike opterećeno i skoro ugroženo njeno naravno i izvorno poslanje majčinstva i odgojiteljice te da društvo nije stvorilo društveni ugođaj, strukture i ostale mehanizme koji bi bili u korist svih ženinih uloga u društvu, a posebno s obzirom na majčinstvo i odgoj. Uostalom i najnovija istraživanja o vrednotama u Europi pokazuju da Hrvati i dalje 55,7% drže da će predškolsko dijete vjerojatno trpjeti ako njegova majka radi izvan kuće, a svaki četvrti ne vjeruje da majka koja nije sa svojom djecom može uspostaviti jednako topao i siguran odnos kao ona koja je s njima, tj. nije izvan kuće.<sup>7</sup>

Papa Ivan Pavao II. o ulozi evangelizacije na socijalnom području veli: "Ostvarenje *poslanja evangelizacije* na socijalnom području, a to je jedan od vidova *proročke uloge* Crkve, uključuje također *prokazivanje zla i nepravdi*. No, valja istaknuti da je *navještaj* važniji od *prokazivanja*, i da ovo posljednje ne smije zanemariti ono prvo, koje mu daje opravdanje i snagu više motivacije."<sup>8</sup> U tom smislu smo uvjereni da će i promišljanje o Vilku Anderliču

---

<sup>4</sup> *Ondje*, str. 109.

<sup>5</sup> *Ondje*, str. 109.

<sup>6</sup> *Ondje*, str. 109.

<sup>7</sup> EVS 2000.

<sup>8</sup> IVAN PAVAO II., *Socijalna skrb (Sollicitudo rei socialis)*, enciklika upućena biskupima, svećenicima, redovničkim obiteljima, sinovima i kćerima Crkve i svim ljudima dobre volje o dvadesetoj obljetnici enciklike *Populorum progressio*, KS (Dokumenti 89), Zagreb, 1988., br. 41.

i njegovim djelima neprestano se kretati između onoga nekada i danas, da ćemo uočavati i 'prokazivati' zlo i nepravdu, ali i otvarati perspektive. Tako je, uostalom, bio postavljen i simpozij te se nadamo da će i ovaj broj časopisa *Diacovensia*, u kojem, prije svega, donosimo radove sa održanog simpozija, biti važan doprinos ovom promišljanju te nas potaknuti na otvorenost i razmjenu mišljenja, a osobito na današnju potrebu promišljanja suvremenih društvenih problema.

*Pero Aračić*